

Триснюк В. М., Триснюк Т. В. (Україна, Київ)

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ ТЕРНОПІЛЛЯ

Природні рекреаційні ресурси в Тернопільській області в цілому сприятливі для відпочинку населення і представлені всіма видами: кліматичні, ландшафтні, курортологічні та ресурси поверхневих вод. Тернопільщина має для розвитку рекреації одні з найкращих в Україні умови: вигідне геополітичне становище та унікальні у європейському і світовому масштабах культурні і природні об'єкти.

Окрім того, область належить до тих регіонів України, в яких найбільше у кількісному відношенні пам'яток природи, культури, історії та архітектури, що є в державі. Так на державному обліку області перебуває 1315 пам'яток архітектури та містобудування, з яких 180 – національного значення; 1937 пам'яток історії і мистецтва; близько 1,5 тисячі – археології; 541 об'єкт природно-заповідного фонду, з них: 13 парків пам'яток садово-паркового мистецтва, 9 дендропарків; 27 державних та 136 громадських музеїв, 14 з яких мають статус народних

Ресурси поверхневих вод включають ріки, струмки, озера та водойми площа яких становить 19,3 тис. га (1,4 % від території області). Найбільш практичне значення для рекреаційних цілей мають р. Дністер, Збруч, Серет, Стрипа, Золота Липа. Серед озер та водосховищ переважають штучні водойми, які розміщені в долинах річок.

Загальна площа ландшафтів рекреаційного призначення по Тернопільській області складає 207,0 тис. га, або 15% її території.

Курортологічні ресурси області базуються на природних джерелах мінеральних вод та сприятливих мікрокліматичних умовах в межах Збручанської та Тербовлянської курортних рекреаційних зон.

Наші дослідження дають можливість зробити висновок про відносну чистоту атмосферного повітря, поверхневих вод і ґрунтів у національних парках «Дністровському каньйоні», «Кременецьких горах», природному і заповіднику «Медобори» та прилеглих територіях, а також використання природоохоронних територій для оздоровлення, рекреації та туризму Існує цілий ряд ризиків для довкілля і здоров'я людини, які необхідно враховувати для забезпечення екологічної безпеки, збалансованого природокористування та сталого соціально-економічного розвитку цього регіону. Техногенне навантаження та природне середовище залежить від трансграничних, регіональних і локальних потоків забруднюючих речовин.

На сьогодні для визначення рівня небезпеки від впливу оточуючого середовища широкого застосування отримала концепція гранично допустимих концентрацій, яка є комплексним показником нешкідливого для людини вмісту хімічних елементів в ґрунті. Базуються вони на чотирьох основних показниках шкідливості, що встановлені експериментально:

- транслокаційному, що характеризує перехід речовини з ґрунту в рослину;
- міграційному водному, що характеризує здатність переходу речовини з ґрунту в ґрунтові води і вододжерела;
- міграційному повітряному, що характеризує перехід речовини з ґрунту в атмосферне повітря;
- загальносанітарного, що характеризує вплив забруднюючої речовини на самоочищуючу здатність ґрунту та його біологічну активність.

У випадку забруднення ґрунту багатьма речовинами оцінка ступеня небезпеки допускається за найбільш токсичним елементом з максимальним вмістом в ґрунті або сумарним показником. Інформативність таких показників зростає з врахування фонових концентрацій.

Ефективність процесу прийняття рішень в екологічній сфері досягається завдяки достатній інформаційній дієздатності моніторингу, широкому впровадженню в природокористуванні технологій ГІС та ДЗЗ і розвитку на цій базі механізмів, які дозволяють подолати існуючі еколого-технічні проблеми найменшими затратами економічного, політичного та людського капіталу.